

Nadere verheldering procedure Hulp & Recht

In de media is de laatste weken veel aandacht besteed aan seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. Een belangrijke aanleiding vormt de stroom aan berichten over wat er in de Verenigde Staten aan het licht kwam.

Door bepaalde accenten in de berichtgeving lijkt het beeld te ontstaan dat de R.-K. Kerk in Nederland seksueel misbruik door priesters in de doofpot zou stoppen, vervolging zou afkopen en van seksueel misbruik geen aangifte zou doen bij justitie.

Met deze toelichting wil de landelijke instelling 'Hulp & Recht na seksueel misbruik in pastorale relaties' in dit onjuiste beeld de nodige correcties aanbrengen. Zij doet dat op verzoek van de Bisschoppenconferentie.

De instelling 'Hulp & Recht'

Toenemend inzicht in aard en omvang van het verschijnsel seksueel misbruik heeft de leidinggevendenden van de R.-K. Kerk in Nederland de ernst van het probleem in eigen gelederen doen onderkennen. Dat leidde in 1995 tot de oprichting van de instelling 'Hulp & Recht' door de bisschoppen en de hogere oversten van de religieuze orden en congregaties in Nederland. Zij delegerden daarbij het in ontvangst nemen van de meldingen van seksueel misbruik door priesters en kerkelijke werkers, het onderzoeken en beoordelen van de klachten en het verschaffen van begeleiding en ondersteuning van klagers en beklagden aan de organen van Hulp & Recht. De meld-

punctfunctionaris van Hulp & Recht is een onafhankelijke professionele hulpverlener, de juridisch adviseur alsmede de bisschoppelijk gemachtigden en de leden van de Beoordelings- en Adviescommissie zijn merendeels (kerk)juristen, allen onafhankelijk, onder wie een oud-staatssecretaris, een lid van de Hoge Raad en een lid van de rechtbank. Hulp wordt geboden zowel aan slachtoffers als daders die zich met hun probleem melden, in de vorm van begeleiding en therapie. Recht wordt gedaan doordat een klager een klacht kan indienen tegen degene die hem/haar seksueel heeft misbruikt. Op de klacht volgt een procedure van onderzoek door de Beoordelings- en Adviescommissie, die uitmondt in een advies aan de kerkelijk leidinggevende. Bij gegrondverklaring bepaalt deze laatste welke door Hulp & Recht geadviseerde maatregelen tegen de dader worden getroffen. Indien wegzending uit de clericale staat de sanctie is volgt nog een procedure bij de kerkelijke rechtbank. Met deze procedure sloot de R.-K. Kerk aan bij de aanpak van het misbruik elders in de samenleving. Evenals bij andere klachtenregelingen en tuchtinstellingen is principieel gekozen voor de grootst mogelijke toegankelijkheid om de klagers alle kans te bieden hun beklag te doen. Aan het adres van Hulp & Recht en het telefoonnummer van het Meld-

punt is via de geëigende kanalen binnen de R.-K. Kerk algemene bekendheid gegeven.

De term 'seksueel misbruik'

Krantenlezers en televisiekijkers brengen de term 'seksueel misbruik' gemakkelijk in verband met aanranding of verkrachting. Seksueel misbruik is in de procedure van Hulp & Recht echter een veel ruimer begrip. Het omvat zowel feiten die wel onder het Nederlands strafrecht vallen als feiten die niet onder het strafrecht vallen, maar binnen de R.-K. Kerk evenmin getolereerd kunnen worden. Het gaat om ieder misbruik in situaties van machtsverschil, dat uitloopt op seksuele handelingen, ook als dat blijft bij verbaal seksueel wangedrag. En in de procedure wordt het machtsverschil altijd geacht aanwezig te zijn als het gaat om een pastorale relatie. Een seksuele en dus onprofessionele gedraging van priesters en kerkelijke werkers in de omgang met hun cliëntèle, de pastoranten, wordt altijd als seksueel misbruik aangemerkt. Meldingen van seksueel misbruik betreffen niet zelden een verleden, waarvan geen werk meer kan worden gemaakt, o.a. omdat de aangeklaagde al is overleden. De ruime definitie van seksueel misbruik verklaart het grote aantal meldingen bij Hulp & Recht (180 vanaf 1995). De meeste meldingen betreffen enkel de vraag om hulp. Een veel kleiner gedeelte van de meldingen betreft het indienen van een klacht (42 vanaf 1995). Hierin zijn de klachten die door de klagers rechtstreeks bij justitie zijn gedeponneerd niet inbegrepen. Het aantal klachten is bij Hulp & Recht niet bekend.

Doen de kerkelijk leidinggevenden aangifte van seksueel misbruik bij justitie?

In de procedure van Hulp & Recht staat dat nageleefd wordt hetgeen het Wetboek van Strafvordering oplegt aan iedere burger van het land: het melden aan justitie van een verkrachting als men daarvan op de hoogte is. Van de aangifteplicht zijn uitgezonderd degenen die een verschoningsrecht hebben. De functionarissen van Hulp & Recht die het onderzoek verrichten kunnen zich niet op een verschoningsrecht beroepen. Zij zijn dus zonder voorbehoud tot melding aan justitie verplicht en daar wordt gevolg aan gegeven. Dit is in de reeks van klachten tot nu toe éénmaal noodzakelijk gebleken. Van andere vormen van seksueel misbruik kan ook aangifte worden gedaan, maar daarbij is het van groot belang hoe het slachtoffer zelf tegenover het doen van aangifte staat. Is het slachtoffer (of zijn de ouders) niet bereid tot aangifte van een seksueel delict dan zal dat in beginsel worden gerespecteerd. Hulp & Recht schort haar procedure op zodra justitie de zaak in behandeling neemt totdat een strafrechtelijke uitspraak is gevolgd. Indien gewenst kan de procedure van Hulp & Recht daarna worden voortgezet met inachtneming van de uitspraak.

Worden er bedragen betaald aan klagers?

Na een gerechtelijke procedure is – voor zover Hulp & Recht hierover is geïnformeerd – éénmaal een bedrag betaald ten gunste van een minderjarig kind dat was misbruikt door een priester. Het bedrag is betaald als genoegdoening voor letselschade van het kind. Dit bedrag is op verzoek van het betreffende bisdom via een civielrechtelijke procedure formeel vastgesteld

door de kantonrechter en staat onder toezicht van de justitiële autoriteiten. De beklagde priester was veroordeeld door de strafrechter en de bisschop heeft de betreffende priester levenslang gesuspendeerd, d.w.z. voorgoed verboden nog langer zijn priesterlijke functies uit te oefenen. Hier was dus geen sprake van het 'afkopen' van vervolging. Daarnaast zijn er in enkele andere gevallen vergoedingen betaald – meestal door de dader – voor therapeutische behandeling en rechtsbijstand van slachtoffers.

Komen alle gevallen wel bij Hulp & Recht terecht?

Als bisschoppen en hogere oversten een melding of klacht krijgen en vervolgens Hulp & Recht niet inschakelen maar zelf stappen ondernemen, negeren zij de door henzelf gedelegeerde bevoegdheid. Er is bij Hulp & Recht sinds de oprichting in 1995 geen geval bekend van het negeren van de

procedure door een kerkelijk leidinggevend. Vóór 1995 zijn meldingen en klachten van seksueel misbruik door de kerkelijk leidinggevenden zelf behandeld volgens toen bestaande eigen procedures.

Welke maatregelen kan Hulp & Recht adviseren en worden die ook uitgevoerd?

De voorgestelde maatregelen kunnen bestaan uit berisping, verplichte therapie, beperking van de taken, overplaatsing naar passende functie, afstand van de kerkelijke functie, schorsing (suspensie), ontslag en wegzending uit de clericale staat. In de praktijk worden deze maatregelen door de kerkelijk leidinggevenden steeds integraal uitgevoerd.

Utrecht, 29 mei 2002

BESTUUR HULP & RECHT

Overzicht van meldingen en klachten vanaf de oprichting van Hulp & Recht

	meldingen	waarvan		waarvan		overig*	klachten
		man	als kind	vrouw	als kind		
'95-'97	101	34	27	48	9	19	22
1998	27	18	18	9	1	-	7
1999	5	-	-	3	1	2	3
2000	14	8	5	6	1	-	4
2001	9	4	1	5	1	-	3
2002	24	11	9	13	7	-	3
(t/m april)							
Totaal	180	75	60	84	20	21	42

Misbruik als kind: 80 meldingen = 44,5% van het totaal aantal meldingen

Klachten:

Niet ontvankelijk	7
Gegronde	24
Ongegronde	8
In behandeling	3
Totaal	42

* Dit betreft anonieme, door derden (niet zijnde ouders van een minderjarige) gedane meldingen (niet ontvankelijk)